

Η ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΗΡΩΩΝ ΣΤΟΝ ΠΙΝΔΑΡΟ ΚΑΙ ΤΟΝ ΒΑΚΧΥΛΙΔΗ

Στό άρθρο αυτό θα εξετάσω την παρουσίαση των ηρώων στους μύθους του Πινδάρου και του Βακχυλίδη¹. Πρόκειται για μια συγκριτική μελέτη, που αποδεικνύει ότι οι δύο ποιητές, εκπρόσωποι του ίδιου ποιητικού είδους, του επίνικου, διαφέρουν ως προς τον τρόπο προσέγγισης και παρουσίασης των ηρώων. Αρχικά, είναι απαραίτητο να διευκρινίσω ότι δεν θα δώσω μια εξονυχιστική ανάλυση των μύθων των δύο ποιητών, αλλά, μέσα από συγκεκριμένες αναφορές σε ωδές, θα προσπαθήσω να δείξω ποια χαρακτηριστικά γνωρίσματα αποδίδουν οι ποιητές στους ήρωές τους και για ποιούς λόγους.²

Με μια γρήγορη ματιά στους μύθους διαφαίνεται ότι ενώ στον Πίνδαρο οι ήρωες επιτυγχάνουν σπουδαία κατορθώματα και αμείβονται γι' αυτά, στον Βακχυλίδη οι ήρωες παρουσιάζονται πιο «ανθρώπινου». Συγκεκριμένα, στον Πίνδαρο ο χαρακτήρας («ἦθος») ενός ήρωα επιβεβαιώνεται από τις ηθικές επιλογές του και τη δράση που αναλαμβάνει, ενώ στον Βακχυλίδη οι ήρωες κινούνται με βάση το συναίσθημα και τονίζεται το στοιχείο του «πάθους» με την απεικόνιση του συναισθηματικού τους κόσμου και των συμφορών τους. Αν λάβει κανείς υπόψη του πρώτα ότι ο επινίκιος ύμνος είναι ένα είδος ρητορικού λόγου, όπου ο ποιητής προσπαθεί να πείσει ότι ο νικητής αξίζει τον έπαινο, και έπειτα ότι ο μύθος είναι εκείνο το μέρος της επινίκιας ωδής που συμβάλλει σημαντικά στον έπαινο του νικητή, τότε γίνεται εύκολα αντιληπτό ότι η παρουσίαση του («ἦθος») στον Πίνδαρο και του («πάθους») στον

1. Στην αρχική του μορφή το άρθρο αυτό παρουσιάστηκε στο Β' Συμπόσιο Κλασικών σπουδών του Τμήματος Φιλολογίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, το Μάιο του 2003. Θα ήθελα να ευχαριστήσω τα μέλη του Τομέα για τις χρήσιμες παρατηρήσεις τους· ιδιαιτέρως τον καθηγητή κ. Ι.Ν. Πεrusινάκη, που είχε την καλοσύνη να διαβάσει μια προηγούμενη μορφή του άρθρου και να κάνει χρήσιμες υποδείξεις. Για τις απόψεις και τον τρόπο με τον οποίο εκφράζονται η ευθύνη είναι δική μου.

2. Για τον Πίνδαρο, χρησιμοποίησα την έκδοση των Snell - Maehler, Teubner 1987, ενώ για το Βακχυλίδη την έκδοση του Campbell (London 1992).

Βακχυλίδη στοχεύουν στο να «πέισουν». Με τη χρήση του «ήθους» επιτυγχάνεται η εύνοια του ακροατηρίου. Το ακροατήριο, δηλαδή, προσλαμβάνει τον ήρωα θετικά. Η θετική παρουσίαση του ήρωα είναι κι ένας έπαινος του νικητή, αφού συνήθως στο μύθο ο ποιητής δημιουργεί αναλογίες ανάμεσα στον εξυμνούμενο αθλητή και τον μυθικό ήρωα. Από την άλλη, το «πάθος» στοχεύει κυρίως στη συναισθηματική συμμετοχή του ακροατηρίου και στην ταύτισή του με τον ήρωα και την κατάσταση του.¹

Προσπαθώντας να αποδείξω τα παραπάνω συμπεράσματα θα ξεκινήσω από το μύθο της καθόδου του Ηρακλή στον Άδη. Ο μύθος αυτός καταλαμβάνει το μεγαλύτερο μέρος της πέμπτης ωδής του Βακχυλίδη (στ. 56 - 175). Η ίδια ιστορία απαντά επίσης στον Πίνδαρο κι έχει ως εξής:

τῷ οὐδὲ κρείων Ἀχελώϊος ἰσοφαρίζει· Ἡρακλῆς εἰς Ἄϊδου κατελθὼν ἐπὶ τὸν Κέρβερον συνέτυχε Μελέαγρῳ τῷ Οἰνέως, οὗ καὶ δεηθέντος γῆμαι τὴν ἀδελφὴν Δηάνειραν, ἐπανελθὼν εἰς φῶς ἔσπευσεν εἰς Αἰτωλίαν πρὸς Οἰνέα· καταλαβὼν δὲ μνηστευομένην τὴν κόρην Ἀχελῶφ τῷ πλησίον ποταμῷ διεπάλαισεν αὐτῷ ταύρου μορφὴν ἔχοντι· οὗ καὶ ἀποσπάσας τὸ ἕτερον τῶν κεράτων ἔλαβε τὴν παρθένον.²

Στην πέμπτη ωδή του Βακχυλίδη ο Ηρακλής κατεβαίνει στον Άδη για να πάρει τον Κέρβερο. Εκεί, ανάμεσα στα άλλα πνεύματα, συναντά το πνεύμα του Μελέαγρου και είναι έτοιμος να του επιτεθεί. Όμως ο Μελέαγρος τον εμποδίζει και του αφηγείται την ιστορία του, πώς δηλαδή έχασε τη ζωή του στη μάχη ανάμεσα στους Καλυδωνίους και τους Αιτωλούς για το κυνήγι του κάπρου, που έστειλε η Άρτεμη. Στη μάχη ο Μελέαγρος σκοτώνει τους δυο θείους του, αδελφούς της μητέρας του και η Αλθαία βγάζει ένα δαυλό από το σεντούκι και τον καίει προκαλώντας έτσι το θάνατο του ίδιου του γιου της. Ο Ηρακλής, συγκινημένος, ρωτά το Μελέαγρο αν έχει ανύπανδρη αδελφή για να την πάρει γυναίκα του και ο Μελέαγρος απαντά ότι έχει αφήσει πίσω του τη Δηϊάνειρα. Στο σημείο αυτό ο Βακχυλίδης διακόπτει απότομα την αφήγηση με μια break - off formula (στ. 176 - 179), αφήνοντας ανολοκλήρωτη την ιστορία. Το ακροατήριο καλείται να συμπληρώσει μόνο του την ιστορία, αφού το όνομα της Δηϊάνειρας προκαλεί συνειρμούς για την τραγική μοίρα και το θάνατο του Ηρακλή από τα χέρια της.³ Πρόκειται για μια

1. Για τη διάκριση ανάμεσα στο «ήθος» και το «πάθος» ως μέσα πειθούς στη ρητορική, βλ. Carey (1994) 34 - 45· για τη ρητορική διάσταση στις ωδές του Πινδάρου, βλ. Race (1990), Carey (1981) 13, Most (1985) 176.

2. Pi. Dith. 2 (fr. 249a) = schol. D. Gen. Hom. II. 21. 194.

3. Ο μύθος ήταν γνωστός από την προηγούμενη παράδοση: Ησιόδος fr. 25. 20 - 25 MW.

σκόπιμη αποφυγή από τον ποιητή αναφοράς στο δυσάρεστο γεγονός του θανάτου του ήρωα.¹

Οι διαφορές ανάμεσα στους δύο ποιητές είναι εμφανείς. Στο Βακχυλίδη, ο Ηρακλής και ο Μελέαγρος παρουσιάζονται ως δύο σπουδαίοι πολεμιστές, που όμως έχουν «ξεπέσει» από περιστάσεις και γεγονότα που οι ίδιοι δεν γνωρίζουν και αδυνατούν να προβλέψουν. Και οι δύο ήρωες οδηγούνται στην καταστροφή από γυναίκες που χρησιμοποιούν δόλο (Αλθαία - Δηϊάνειρα). Είναι τραγικοί τύποι που αδυνατούν να ορίσουν τη μοίρα τους. Με αφορμή την ιστορία τους, ο Βακχυλίδης τονίζει το απρόβλεπτο των ανθρώπινων πραγμάτων και τα όρια της ανθρώπινης γνώσης. Έτσι ο μύθος λειτουργεί «προειδοποιητικά» για το νικητή Ιέρωνα. Επιπλέον, ο Βακχυλίδης τονίζει την τραγικότητα του Ηρακλή με το να παρουσιάζει τον ήρωα να έχει συγκινηθεί από την τραγική μοίρα του Μελέαγρου (στ. 155 - 158) και να ζητάει το χέρι της Δηϊάνειρας (στ. 165 - 169), προκαλώντας έτσι ο ίδιος τη δική του καταστροφή. Η άγνοια του ήρωα έρχεται σε αντίθεση με τη γνώση του ακροατηρίου. Μ' αυτόν τον τρόπο ο Βακχυλίδης εισάγει στην αφήγησή του το στοιχείο της τραγικής ειρωνείας.

Στο σημείο αυτό αξίζει να σημειωθεί ότι αν και ο Βακχυλίδης δεν αναφέρεται στο θάνατο του Ηρακλή από τη Δηϊάνειρα, ο μύθος ήταν αρκετά γνωστός στο ακροατήριο, ώστε να μπορεί να κάνει τις συνδέσεις και να συσχετίσει τις μοίρες των δύο ηρώων.²

Αντίθετα, στη μυθική εκδοχή του Πινδάρου τονίζεται περισσότερο το ηρωικό στοιχείο. Αναφέρεται ότι ο Αχελώος χάνει πάνω στη μάχη με τον Ηρακλή το ένα του κέρατο, ενώ ο Ηρακλής διατηρεί τα ηρωικά του χαρακτηριστικά: είναι ο ήρωας που παλεύει με δύσκολους αντιπάλους και επιτυγχάνει τη νίκη ύστερα από μεγάλο κόπο. Ακόμα, σε αντίθεση με τον Βακχυλίδη, ο Πίνδαρος βάζει τον Μελέαγρο να κάνει την πρόταση γάμου στον Ηρακλή και τον Ηρακλή να συμφωνεί. Είναι φανερό ότι η τραγικότητα και η συναισθηματική φόρτιση του Ηρακλή στον Βακχυλίδη αντιδιαστέλλονται με την ηρωική του εικόνα στον Πίνδαρο.

Υπάρχουν κι άλλες περιπτώσεις, όπου ο Βακχυλίδης αποδίδει στους ήρωες μη - ηρωικά χαρακτηριστικά. Ένα παράδειγμα είναι η παρουσίαση της ψυχολογικής κατάστασης του Κροΐσου στην τρίτη ωδή. Το βάρος της αφήγησης πέφτει στην περιγραφή της απελπισίας του Κροΐσου, που κατα-

1. Πρβλ. την αποσιώπηση από τον Πίνδαρο του τραγικού τέλους του Βελλεροφόντη με μια break - off formula στον Ολ. 13. 90 - 95.

2. Το θάνατο του Ηρακλή από τη Δηϊάνειρα αναφέρει ο Βακχυλίδης στο τέλος του 16ου διθύραμβου (στ. 24 - 35), όπου Ξεκάθαρα μιλάει για την απόφαση της Δηϊάνειρας και τον τρόπο που εξαπατήθηκε από τον Νέσσο.

λαμβάνει το μεγαλύτερο μέρος του μύθου (στ. 29 - 52). Όπως και στην ιστορία του Μελέαγρου, η τραγικότητα του ήρωα φαίνεται κυρίως μέσα από τα ίδια τα λόγια του, εδώ την προσευχή του Κροίσου στον Δία σε πρώτο πρόσωπο. Σ' αυτή την προσευχή (στ. 35 - 46) το παραλήρημα του Κροίσου και το αδιέξοδο της θέσης του φτάνει στο αποκορύφωμά του με την ανακοίνωση της απόφασής του να πεθάνει (στ. 47).¹

Αντίθετα, από τους μύθους του Πίνδαρου φαίνεται να απουσιάζει το στοιχείο της τραγικότητας. Ο Ηρακλής δεν παρουσιάζεται ποτέ στον Πίνδαρο να συγκινείται και να κλαίει, όπως είδαμε στην πέμπτη ωδή του Βακχυλίδη. Είναι κυρίως ο ήρωας, που από μικρός αφιερώνει τη ζωή του στην δράση, ενώ στο τέλος αμείβεται για τους κόπους του με την αποθέωσή του. Αυτό φαίνεται καθαρά στον πρώτο *Νεμεόνικο*, όπου ο ποιητής εισάγει το μύθο του Ηρακλή με τη γνώμη «κοιναι γάρ ἔρχοντ' ἐλπιδες πολυπόνων ἀνδρῶν» (στ. 33) και έπειτα περιγράφει πώς ο ήρωας σκότωσε τα φίδια που έστειλε η Ήρα για να καταλήξει στο τέλος στην αποθέωσή του στον Όλυμπο και τη συμφιλίωσή του με τη θεά.² Έτσι ο Ηρακλής αποτελεί το πρότυπο του ήρωα και παράδειγμα προς μίμηση για τον αθλητή - νικητή που γνωρίζει καλά ότι η νίκη απαιτεί κόπους.³

Εδώ αξίζει να επισημάνουμε ότι ακόμα και οι γυναικείες μορφές στον Πίνδαρο παρουσιάζονται με ηρωικά χαρακτηριστικά. Η Κυρήνη στον ένατο *Πυθιονικο* είναι η γενναία κυνηγός που παλεύει με το λιοντάρι και προκαλεί τον έρωτα του Απόλλωνα (στ. 18 - 25).⁴ Η Θέτιδα δεν είναι απλώς η μητέρα του Αχιλλέα, αλλά η θεά που αντιστέκεται για να ξεφύγει από το γάμο της με τον Πηλέα (πβ. *Νεμ.* 3.35 - 36 και *Νεμ.* 4.62 - 64).⁵

Μοναδική εξαίρεση στον Πίνδαρο αποτελεί η παρουσίαση του Πολυδεύκη στο δέκατο *Νεμεόνικο*, όπου ο ήρωας συγκινείται και χύνει δάκρυα για το χαμό του αδερφού του Κάστορα και στην απελπισία του προσεύχεται στον Δία και ζητά και το δικό του θάνατο (στ. 75 κ. ε.). Αλλά, ακόμα και σε αυτή την περίπτωση, ο Πίνδαρος είναι πολύ πιο σύντομος στην απεικόνιση της συναισθηματικής κατάστασης του Πολυδεύκη και επικεντρώνεται κυρίως στη δράση. Οι περισσότεροι στίχοι αφιερώνονται στην περιγραφή της μάχης ανάμεσα στον Πολυδεύκη και τους γιους του Αφάρεως, Ίδα και Λυγία.

1. Πρβλ. τη σχεδιαζόμενη αυτοκτονία του Προίτου στην ενδέκατη ωδή (στ. 85 - 88).

2. Για τη λειτουργία του μύθου στον πρώτο *Νεμεόνικο*, βλ. Rose (1974) 145 - 175, Carey (1981) 118 - 120.

3. Για το στοιχείο του πόνου, βλ. Palaiogeorgou, (2001) 205 - 216.

4. Στον τρίτο *Νεμεόνικο*, ο Πίνδαρος παρουσιάζει τον Αχιλλέα να ασχολείται με το κυνήγι, για να προετοιμαστεί για τα μετέπειτα κατορθώματά του (*Νεμ.* 3. 43 κ.ε.).

5. Για τις γυναικές στον Πίνδαρο, βλ. Kyriakou (1994) 31 - 54.

Αξίζει να επισημάνουμε εδώ ότι ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην τελική απόφαση του Πολυδεύκη να μην αποχωριστεί τον αδερφό του, αλλά να περνάει τη μια μέρα μαζί του κάτω από τη γη και την άλλη στον Όλυμπο. Ενώ ο Βακχυλίδης στέκεται στην περιγραφή της απελπισίας του Κροίσου και δίνει σε ένα στίχο (ωδή 3. 47) την τελική του απόφαση να πεθάνει, ο Πίνδαρος τονίζει την επιλογή του Πολυδεύκη στην αρχή της μυθικής αφήγησης (στ. 55 - 59) και επανέρχεται στο στοιχείο αυτό της επιλογής με το ηθικό δίλημμα που ο ίδιος ο Δίας βάζει στον Πολυδεύκη (στ. 80 - 88) και την τελική απόφαση του ήρωα (στ. 89 - 90).

Η αποκάλυψη του ήθους του ήρωα μέσα από τις επιλογές του εντοπίζεται και σε άλλους μύθους του Πινδάρου.¹ Στον πρώτο *Ολυμπιονίκο* (στ. 81 - 85), ο Πέλοπας έχει να επιλέξει ανάμεσα σε βαθιά γεράματα χωρίς δόξα και σε μια πιο σύντομη ζωή με δόξα και επιλέγει το δεύτερο, υλοποιώντας την επιλογή του με τη συμμετοχή του στους ιππικούς αγώνες για την κατάκτηση της Ιπποδάμειας. Κατά τον ίδιο τρόπο, ο Ιάσωνας επιλέγει να αναλάβει τον άθλο που του υποδεικνύει ο Πελίας και οι ήρωες προτιμούν να πάρουν μέρος στην εκστρατεία παρά να μείνουν αδρανείς (*Πυθ.* 4. 167 κ. ε.) και ο Αντίλοχος είναι πρόθυμος να θυσιάσει τη ζωή του για να σώσει τον πατέρα του (*Πυθ.* 6. 39 - 44). Σε όλες αυτές τις περιπτώσεις τονίζεται η αποφασιστικότητα των ηρώων να αναλάβουν τον κίνδυνο χωρίς κανένα δισταγμό. Πρόκειται για συνειδητές επιλογές, που απορρέουν από την αποφασιστικότητα των ηρώων να διακινδυνεύσουν τη ζωή τους. Οι ήρωες αποκαλύπτουν έτσι το χαρακτήρα τους μέσα από τις ενέργειες τους και τη δράση που αναλαμβάνουν, σε αντίθεση βέβαια με τον Βακχυλίδη, όπου η απόφαση των ηρώων να πεθάνουν φαίνεται να είναι το αποτέλεσμα περισσότερο της συναισθηματικής φόρτισης παρά της λογικής σκέψης.

Στο σημείο αυτό είναι απαραίτητο να διευκρινιστεί ότι θα ήταν λάθος να υποστηρίξουμε ότι απουσιάζει εντελώς το συναίσθημα από τους μύθους του Πινδάρου. Θα ήταν πιο εύλογο να πούμε ότι στον Πίνδαρο το συναίσθημα «υπονοείται» και δεν δηλώνεται καθαρά, όπως είδαμε στον Βακχυλίδη. Φαίνεται ότι ο Πίνδαρος δίνει ένα πιο αυστηρό ύφος στην αφήγηση, ενώ, αντίθετα, ο Βακχυλίδης προσεγγίζει πιο ανθρώπινα τους χαρακτήρες του, φέρνοντάς τους πιο κοντά στον καθημερινό άνθρωπο.

Μια άλλη διαφορά ανάμεσα στους δύο ποιητές εντοπίζεται στο βαθμό παρέμβασής τους στη μυθική αφήγηση. Ο Πίνδαρος κάνει πολλές φορές έντονη την παρουσία του στην ωδή και δίνει εγκυρότητα στους μύθους του

1. Race (1986) 112, Young (1993) 129.

2. Είναι αξιοσημείωτο ότι χρησιμοποιείται από τον ποιητή η λέξη *ἄθλος*, *ἄεθλος* (*Ολ.* 1. 84), *ἄεθλον* (*Πυθ.* 4. 165).

με τα προσωπικά του σχόλια.¹ Η προσωπική αυτή παρέμβαση του Πινδάρου και η αυθεντία του ποιητή φαίνεται και από το γεγονός ότι ο ίδιος δίνει τα γνωμικά σχόλια στους μύθους του. Με το να φέρνει στο προσκήνιο τον ποιητή, ο Πίνδαρος δίνει αξιοπιστία στον έπαινό του και σε όσα λέει, κάνοντας το ακροατήριο πιο «δεκτικό» στα μηνύματα της ωδής.

Βέβαια και ο Βακχυλίδης παρεμβαίνει πολλές φορές στην αφήγηση.² Ενώ τα επίθετα που αποδίδει ο Πίνδαρος στους ήρωες τονίζουν κυρίως τις εσφαλμένες επιλογές τους που οδηγούν στην καταστροφή τους και έτσι το ακροατήριο «προσλαμβάνει» τον ήρωα όπως θέλει ο ποιητής, τα επίθετα στον Βακχυλίδη στοχεύουν κυρίως στο να προκαλέσουν τη συμπάθεια και τον οίκτο στο ακροατήριο.

Η έμμεση προσέγγιση του Βακχυλίδη φαίνεται και από το ότι ο ποιητής, αντίθετα με τον Πίνδαρο, τοποθετεί τις γνώμες στο στόμα των ηρώων του. Στην πέμπτη ωδή βλέπουμε ότι στους στίχους 129 - 135 είναι ο ίδιος ο Μελέαγρος και όχι ο ποιητής που μιλάει για την άγρια φύση του πολέμου και τις καταστροφικές του συνέπειες, και λίγο αργότερα ο Ηρακλής λέει ότι είναι καλύτερο για τους θνητούς να μη γεννιούνται ποτέ (στ. 160 - 162).

Η διαφορά αυτή, τόσο στο βαθμό όσο και στο ίδιος της ποιητικής παρέμβασης, συνδέεται άμεσα με την πρόσληψη του μύθου από το ακροατήριο. Ο Πίνδαρος με τις προσωπικές του παρεμβάσεις χειρίζεται σε απόλυτο βαθμό τις προσδοκίες του ακροατηρίου και ελέγχει τις αντιδράσεις του, εξασφαλίζοντας έτσι τη θετική του ανταπόκριση. Στην περίπτωση της Κορωνίδας και της τιμωρίας της από τον Απόλλωνα στον τρίτο *Πυθιονικό*, το ακροατήριο δεν μπορεί παρά να δει στην ηρωίδα το στοιχείο αυτό του παραπτώματός της, που τονίζεται επανειλημμένα από τον ποιητή ως παράδειγμα προς αποφυγή (στ. 12 - 15 και 24 - 25). Το γενικό μάθημα είναι ότι η προσπάθεια εξαπάτησης των θεών τιμωρείται.³

Αντίθετα, ο Βακχυλίδης αφήνει περισσότερη ελευθερία στο ακροατήριο του. Όταν, για παράδειγμα, ο Κροίσος στην τρίτη ωδή εκφράζει, σαν άλλος Ευριπίδειος ήρωας, τη δυσπιστία του στους θεούς (στ. 37 - 39), ο ακροατής είναι ελεύθερος να το ερμηνεύσει είτε ως κάτι απόλυτα φυσικό λόγω της κατάστασης στην οποία έχει βρεθεί ο ήρωας, είτε ως μια αλαζονική συμπεριφορά που οδηγεί στην ασέβεια και στην ύβρη. Η απόσταση αυτή δεν φαί-

1. Δες υπερφίαλοι Μολίονες στον Όλ. 10.34, Ξεναπάτας Έπειδων βασιλεύς στον Όλ. 10.35.

2. Δες ἄ δύσμορος, ἄ τάλαινα για τη Δηϊάνειρα (διθ. 16. 30), ἄ δύσφρονες για τους Τρώες στη δέκατη τρίτη ωδή (στ. 157).

3. Για τη θρησκευτικότητα του Πινδάρου, βλ. Δ. Ιακώβ (1994) 32 - 34 και 37 - 39 με σχετική βιβλιογραφία.

νεται μόνο στη σχέση του ποιητή με το ακροατήριο, αλλά και στη σχέση του ακροατηρίου με τους ήρωες. Στον Βακχυλίδη, δηλαδή, το ακροατήριο, αν και αισθάνεται οίκτο και συμπάθεια για τους ήρωες και εμπλέκεται συναισθηματικά μαζί τους, έχει το προνόμιο να γνωρίζει τι θα επακολουθήσει, ενώ οι ήρωες κινούνται μέσα στην άγνοιά τους.

Έτσι υπάρχει ένας διαχωρισμός ανάμεσα στους χαρακτήρες που δεν γνωρίζουν και στο ακροατήριο που γνωρίζει τι θα επακολουθήσει (η σωτηρία του Κρόισου, για παράδειγμα στην τρίτη ωδή 53 - 58, η παρέμβαση της Άρτεμης στην ενδέκατη ωδή 99 - 109, ο θάνατος του Ηρακλή στην πέμπτη ωδή). Η τελευταία αυτή διαπίστωση φέρνει το Βακχυλίδη πιο κοντά στην αρχαία τραγωδία και σε ένα από τα βασικά χαρακτηριστικά της, την τραγική ειρωνεία.

Συμπερασματικά, θα μπορούσαμε να πούμε ότι οι δύο ποιητές παρουσιάζουν βασικές διαφορές στον τρόπο προσέγγισης των ηρώων τους. Οι διαφορές αυτές αφορούν βέβαια την ποιητική ελευθερία πραγμάτευσης ενός μύθου. Γενικά όμως είναι φανερό ότι ο Πίνδαρος επικεντρώνεται κυρίως στο «ήθος» του ήρωα, το οποίο και αποκαλύπτεται από τη δράση του, ενώ ο Βακχυλίδης δίνει μεγαλύτερη βαρύτητα στο «πάθος», μέσα από την περιγραφή του συναισθηματικού κόσμου του ήρωα.

SUMMARY

This article discusses the presentation of the heroes in the myths of Pindar and Bacchylides. It is claimed that in Pindar the heroes maintain their heroic attitude; the poet describes in his odes their exploits and refers to their toils. Pindar also emphasises the character (*ethos*) of a hero by insisting over and over again on the element of choice, and by placing the heroes facing personal dilemmas. He thus presents his heroes as moral exempla (positive or negative). Bacchylides, on the other hand, presents his heroes more humane and focuses on the emotion (*pathos*). He mainly describes their situation of despair and their misfortunes. This difference can be explained in terms of poetic goals and is closely connected with the perception of the heroes by the audience. More specifically, Pindar intervenes frequently in the mythical narrative and controls the expectations of the audience. In Bacchylides, there is a distance between poet and audience, and the emotional response invited is one of pity for the sufferings of the heroes.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Burnett, A.P., *The Art of Bacchylides*, Cambridge Mass. and London 1985.
- Campbell, D.A., *Greek Lyric IV: Bacchylides, Corinna, and Others*, Cambridge Mass., London 1992.
- Carey, C., 'Bacchylides' experiments: Ode 11', *Mnemosyne* 33, 1980, 225 - 243.
- , *A Commentary on Five Odes of Pindar: Pythian 2, Pythian 9, Nemean 1, Nemean 7, Isthmian 8*, Salem 1981.
- , 'Ethos and pathos in Bacchylides', *One Hundred years of Bacchylides. Proceedings of a Colloquium Held at the Vrije Universiteit Amsterdam on 17 October 1997* (edd. I. L. Pfeijffer & S. R. Slings), Amsterdam 1999, 17 - 29.
- Fehr, K., *Die Mythen bei Pindar*, Diss. Zürich 1936.
- Fennell, C.A.M., *Pindar: The Olympian and Pythian Odes*, Cambridge 1893².
- , *Pindar: The Nemean and Isthmian Odes*, Cambridge 1899.
- Galinsky, G.K., *The Herakles Theme*, Oxford 1972.
- Gantz, T., *Early Greek Myth: A Guide to Literary and artistic Sources*, Baltimore, London 1993.
- Ιακώβ, Δ., *Πινδάρου Πιθιονικοί* (μετάφραση Γ. Οικονομίδης), Ηράκλειο 1994.
- Kyriakou, P., 'Images of Women in Pindar', *MD* 32 (1994) 31 - 54.
- Maehler, H., *Die Lieder des Bakchylides: Ersten Teil, Die Siegeslieder*, Leiden 1982.
- Most, G.W., *The Measures of Praise. Structure and Function in Pindar's Second Pythian and Seventh Nemean Odes*, Göttingen 1985.
- Palaiogeorgou, A., 'Athletic Ponos in Pindar', *Δωδώνη, Φιλολογία* 30 (2004) 205 - 216.
- Pelling, C.B.R., (ed.). *Characterization and Individuality in Greek literature*, Ooford 1990.
- Pike, D.L., 'Pindars' Treatment of the Heracles - Myths', *AClass* 27, 1984, 15 - 22.
- Puecd, A., 'La mort de Kastor dans la x *Néméenne*', *REG* 43, 1930, 398 - 403.
- Race, W.H., (ed. & transl.), *Pindar. Olympian Odes. Pythian Odes* (vol. I), *Pindar. Nemean Odes. Isthmian Odes. Fragments* (vol. II) (*Loeb Clasiscal Library* 56 & 485), Cambridge (Mass.) & London 1997.

- Rose, P.W., 'The myth of Pindar's First Nemean: Sportsmen, Poetry and *Paideia*, *HSCP* 78, 1974, 145 - 175.
- Stern, J., 'The Myths of Pindar's *Nem. 10*', *GRBS* 10, 1969, 125 - 132.
- Willcock, M.M., *Pindar. Victory Odes. Olympians 2, 7, 11; Nemean 4; Isthmians 3, 4, 7*, Cambridge 1995.
- Young, D.C., *Three Odes of Pindar. A literary Study of Pythian 11, Pythian 3, and Olympian 7*, Leiden 1968.
- , 'Something Like the Gods: A Pindaric Theme and the Myth of *Nem. 10*', *GRBS* 1993, 123 - 132.